

HƏRBİ JURNALİST "ŞEYTAN OVUNDA"

(Yerevan, Kəlbəcər, Laçın, Şuşa, Füzuli, Bakı)

⇒ Əvvəlki ötən sayda

7 yaşına çatan Azad doğma valideynlərini qaytarılır və öz kəndlərində məktəbə gedir. Amma İndiya kimi bacı-qardaşlarını unutmur. And içir ki, Novruz bayramında Amasiyada qəbristanlığa getmiş, Araz kişi ilə Güləmber nənanın qəbirlərini sahnama salıb, şam yandırmışdır. Qardaşım Azər evli, bacım Cahan isə hələ nişanlı idi. Azad söhbətləri ürək ağrısıyla davam etdirirdi. Mən onun toyuna çəhiz üçün rəngli "Qorizot" televizoru və "OKA-6" soyuducusu almışam. Amma heyl ki, ona qismət deyilmiş. Onların bugünkü taleyi haqda heç bir xəbərimi yoxdur. Evlərini və var-dövlətini atıb getmiş azərbaycanlıların kəndlərində bu gün bayıqş ulayır. Daşnakçıyın quldurlarının əlləri ilə çoxlu evlər yandırılıb, yerin edilib. Ev əşyaları və mal-qara oğurlanıb. Sonra Azad dedi ki, ürəyimi ağrıyır, məşini bir neçə dəqiqəliyə saxlayıram. Mən razılıq verdim. O, məşini çıxıb başınqına sanı getdi. Mən arxaya döndüm və onun rətişiyə ilə danışığımı gördüm. VARDENİS RAYONUNUN ƏN QABACI POLİS İŞÇİLƏRİNDƏN BİRİ OLAN BU HİYLƏGƏR "AZAD" HAZIRLIQ GÖRƏN EKSPEDİSİYA KORPUSUNUN GÖZƏTÇİLƏRİNDƏN BİRİ İMİŞ. Maşın təzəcə yerindən tərpənməmişdi ki, qarşından bir "QAZ-69" markalı maşın saatda 100-120 km sürətlə gəlib dayandı. Bizim maşına yaxınlaşdı sənədlərini yoxladılar və onların maşına minməyi əmr etdilər. Mən Vardenis qəsəbəsinə gətirib hər şeyi aydınlaşdırmağa söz verdilər.

Vardenisə çatmağa 20-25 km qalmışdı. Vardenis qəsəbəsinin mərkəzində məni millis maşına mindirdilər. Balaca kameranı və heç bir bacası olmayan "damir qutuda" 30-35 dəqiqə Vardenisində içində fərdilərdə "Qarabağ pələngləri" xüsusi təyinatlı ekspedisiya korpusunun qarargahına gətirdilər. Bu yer çox qızıq saxlanılırdı. Amma qarargahın həyatində Göyçə gölü yaxşı görünürdü. Oradan bir-birinə yaxın olan Norakert və Məzra kəndlərini seyr etdim. Qərarğahın həyatında 70-ə yaxın rus əsgəri tankların və hərbi maşınlarının yanında yazılmış nömrələri dəyişdirib, orada həkk olunmuş böyük "rus imperiyası"nın bayrağını və MO "Rossiya" sözlərini itirməyə çalışırdılar. Qərarğahın həyatində məni bir neçə qarşıladı. Bu zaman bir neçə tanış erməni jurnalistini gördüm. Onlarla görüşmə dedim ki, bilsəydiniz belə haqda baş verəcək, gələcəkdə. Vardenisin 7-8 km-dən əlavə Daşkənd kəndi və Zod kəndi haqında rəvayətlər, folklor nümunələrini toplamaq istəyirdim. Mən isə tutub bura getirdilər. Sonra mənə məlum oldu ki, korpus komandanlığı mənim kimliyim haqda bunların hamısından soruşub. Onlar təsdiq əyləyib ki, mən bu yerlərə 10-15 ildir ki, bir tarixçi kimi gəlirəm. Bu kəndlərin hətta körpələri də (azərbaycanlı, ya da erməni) mənə tanınır.

Axşam saat 18-19 rədlərində bir mayor mənə yaxınlaşdı və sənədlərini geri qaytararaq, erməni ləhcəsində soruşdu:

- Axber, poçəmu putesest- vuezq? Vedq seycas musulğməne uraza deratir. Axı nelğəze je, qrexi Dorooqoy, alaxa ne boiğse? "

Sonra isə özü yəne da danışmağa başladı. "Xota seycasq lödey bolğəze nado boostə, çəm alaxa. Vəşevşiyi alax milostiv".

Mən isə tez əlavə etdim: "İ miloserdniy".

Sonra isə əmiranə bildirdi: - Yiğidrin şələ-külənizi (veşi-meşi) və minin bax bu maşına, geccə saat 24-ə kimi Vardenis rayonu nu tark etmalisiniz. Mən yəne də hərbi hissənin "QAZ-69" maşınına mənə mindim. Qara dəsmalla gözlerimi bağladılar. Yəne də təxminən 30-35 dəqiqədən sonra Vardenis dəmiryol stansiyasında gözlərimi açdılar. Maşından aşağı düşəndə mayor cümə üçkünc bükülmüş məktub saldı. Sonra isə məşini qapısını zərbə örtərək: - Privet Rossiya! Jirinovskomu - deyərək maşının dəbəməsinə əmr etdi. Onun gözəndən itənəndə sona məktubu oxudum. Məktub Xaçatürə çatmış idi. Demiryo rəlsəri ilə Şərqa - Zod istiqamətinə yollandım. Geccə saat 3-ə piyada gəlib Zod kəndinə çatdım. Kəndin qurtaracağında Qasımsu çayının başlanğıcında çəngəlliyin içində böyük bir daşın arxasında gizləndim. Çox yorulmuşdum. Gözlərimi yumub bir az yatmaq istədim. 10-15 dəqiqədən sonra qucaqlarıma tank səsləri gəldi. Aralıq güllə səsləri də eşitirdilər. Mən gizləndiyim yerdən təxminən 60-70 metr aralıq yuxarıdan keçən yot ilə 3 "BMP", 5 "BTR" və 16 tank gecənin sükutunu pozaraq irəliləyirdi. Onların arxasında yanında 611 yazılmış T-80 tipli tank gəlib qarşıma dəşdi. Tankın üstündə 2 əsgər oturmuşdu. Sonra oradan Xaçatürə boyladı. Mən ürək-lənəkərk gizləndiyim yerdən hərəkət etməyə başladım. O, əsgərlər əmr etdi: "Neizvestniy obeket, vzeq toliqo jivim". Və mənə təfərrüatından gəlib atdı, "Ni s mesta" əmrini verdi. Artıq "Qarabağ pələngləri" mənim qollarımı burub tanka gətirdilər. Mən və cəntarlarını tankın içinə qoydular, içəridə isə əllərini ciyə ilə bağliyəy oturdular. Tank yerindən tərpəndi. Tankın içi müasir kompüter və radiostansiyalarla təchiz olunmuşdu. Gəlib qabaqda gedən tanklara çatdı. Bütün tanklar dayandı. Bir "BTR" qabaqda getdi. Ondan 400-600 metr aralıq, sonra isə 100-150 metr intervala tanklar və hərbi maşınlar Zod kəndinə qaldılar. Beləliklə, martın 27-də yerli vaxta səhər 3.45 dəqiqədə "Qarabağ pələngləri" Azərbaycan dövlət sərhədlərini keçib Kəlbəcərə sarı yollarını gəzdirdi. Göyçə "pələngləri" başlan zədələndir Cermuq istiqamətində Azərbaycanın açığı səmənisi pozmuş Mi-24 tipli 6 hərbi vertolyot ulayaraq uçdu.

Tərtər çayının qollarının birinin başlanğıcında yarıqdan Demirçilər, Seyidilər, Cəllililər kəndləri otulub yarıq. Bir-iki xirdə kəndi keçdikdən sonra Nadirxanlı kəndinə çatdı. Əhəlisiz atıb qaçmış Qıldı, Sımqlıse, Başkənd və başqa kəndlərin istiqamətində sürüleb gətirilən 120-130-ə yaxın tank, 600-700-ə yaxın qovun sürüşü neriləri ilə gedən tanklardan "düksinmədən" yollarına davam etdirdi. "Pələnglərin" karvanı Kəlbəcərə yaxınlaşdı. Şəhərin bir neçə kilometrliyində yerləşən Milli deyilən bir yaşayış məntəqəsində hərbi maşınlar bir-birindən ayrılaraq Azərbaycan ərazisinə yayıldılar. Komandanrın əmri ilə "bizim" tank dayanır. 11 nəfər "cəngəvar" əsgər tankdan düşüb evlərə soxularaq Azərbaycan Ordusunun keşiyatçıları axtarın. Əlçatmaz zivərlərin etəklərindən ara-sıra güllə səsləri eşidilir.

Gürücün topaqında doğulub boya-başqa çatmış Xaçatür gürücü, erməni və Azərbaycan dillərini sərbəst bilir. SSRİ Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili qoşunlarının hərbi hissələrinin birində rəza komandanrının siyasi işlər üzrə müavini kimi qulluq etmiş baş leytenant Xaçatür 1979-85-ci illərdə Əfqanıstanda keşiyatçı batalyonunun siyasi işlər üzrə qərargah rəisi vəzifəsinə təyin olunur. Və çox qısa vaxtda polkovnik rütubəsinə çatmış bu "cəngəvar" vələne qayıtdıqdan sonra keşiyatçı yolları yada salaraq Şərqi olmaq şəhəri Omar Xəyyamın rütubəsinə meyl göstərir. Günlərini pilye və çaxır baxından keçirən bu "komandanr" 1985-ci ildə narkotik maddələr qəbul etdiyi və satdığı üçün həbs edilir. 1991-ci ildə dekabrına kimi həbsdə olur və bir neçə "zindan yoldaş" ilə yaxından dostlaşır. Adadlıq barıxılmış keçmiş "afqanəs" Ermənistan Milli ordusunun sərəlnarına qəbul olunur. Ordu komandanlığının göstərişinə əsasən, o təzə yaranmış "xüsusi təyinatlı təqima" komandanrıdır. Əqatürun rəhbərlik etdiyi "ruqa spəzialno-qoz naznaçeniya" müxtəlif silahlarla təmin olunur və hər bir saat döyüş üçün 25 min rus manatı alır. Böyük qəhrəmanlıqlar göstərdiyi üçün onlara "böyük mükəfətlər" və adlarına İsvetqə, Amsterdəm və Çikaqo banklarında hesab açmağa vəd edilir. "Amma bunlar hamısı nədənsə əldəçikə kimidir", - deyə heylsənəheylsilənə Xaçatür söhbətini davam etdirir.

- Biz Laçını və Şuşanı almaq üçün yaxşı hazırlaşmışdıq. İndiki kimi əsgərlərimizin əksəriyyəti yeddincil rus ordusundan idi. Amma Laçını, demək olar ki, biz almadıq. Mən onu da başa düşürəm ki, Azərbaycan Ordusu əhalinin qırılmaması üçün Laçın və Şuşanı tez boşaldıb "erməni ordusunun" əyaqlarını altına aldı. Qəribədir, böyük bir qüdrətli, hər-

bi qüvvəsi və qeyrətli oğul-qızları olan Azərbaycan xalqı nəyə görə Qarabağın ürəyi olan "sarılar vətəni" Şuşanı belə asanlıqla əldən çıxardı. Şuşada heç bir atışma gətirmirdi. Nə isə... Şuşanı aldıq. Daha doğrusu, Şuşanı verdim. Yaddımdır, cümə günü idi, bugünkü kimi saat 13-də biz Şuşanın mərkəzinə gəlib Qarabağın bayrağını sancdıq. Şəhəri-si günü mayın 2-də günortaya yaxın Stepanakertdən "boyeviklər" və Ermənistanla 43 nəfər zabit "Ural" maşında gəlib verdilər. Şuşada bir nefer də olsun di Azərbaycanlı yox idi. Yəne də buna baxmayaraq, erməni qoşunları orada qalmışdılar. Bu qoşunlar qaçırdılar. Çox qorxaq millətdir, döyülməyi də bacarmır. Azərbaycan əsgərinin bilirdi rəza öldürürük, meyl güntortaya qadar qalır ortada, yəni də bu erməni fədaileri onlara yaxınlaşmaqdan boyun qaçırırdılar. Xocalını ruslar darımağdın edib, erməniləri əlinə verdikdən sonra qəzətlərini birində belə bir "utka" oldu. Guya Əfqanıstandan 9 nəfər Gülbəddin Hikmətari tərəfindən müsəlman qardaşlarına yardımına göndərilmiş və onlar gəlib Ağdamda yerləşiblər. Onda Ermənistan ordusunun "cəngəvar əsgərləri" və "Qarabağ fədailəri" bir vaxtıyda düşüdürlər ki, get gərəsin. Bir həftənin içində 400-500 erməni əsgəri "dizərtirlik" etdi, silahlərini dağ-derəyə sərəpək qaçmağa başladılar. Bunun qabağını almaq üçün ruslar çox böyük əziyyətlər düşürdülər.

Ümumiyyətlə, Qarabağ döyüşləri, demək olar ki, Ermənistan-Azərbaycan yox, rus-müsəlman döyüşləridir. İndinin özündə də Ermənistan hərbi komissarlığı çağırış vərəqəsinin çağırışçısını yox, onların valideynlərini adına göndərir. Hərbi komissarlığın gizli valideynlərlə bildirilir ki, sizin sütlü uşağınız "Vəhşi türklərin" çənginə ölməyə göndərilir. Əgər bunu istəmirsinizsə, onda 250 min qətlir ki, get ruslara verək, sizin ballarınızın əvəzində döyüşünlər. Çərəsiz qalmış valideyn pul verib balasını xilas edir. Xüsusi "göstəriş" görə hərbi komissarlığa hər 5-6 aydan bir zabit dəyişir. Çağırışçılar yəne də yığılır. Bu dəfə bir milyona yaxın pul və ədalət əşyalar tələb olunur. İmkansız kasıb-kusub erməni balalarını əsgəri götürürlər. Həmin uşaqlar Qarabağ cəbhəsində yox, namalium yerlərdə gizlədilir. Sonra çərəsiz valideynləri ev-əylini, mal-qarasını satıb "əsir" düşmüş balalarını 7-8-

bi qüvvəsi və qeyrətli oğul-qızları olan Azərbaycan xalqı nəyə görə Qarabağın ürəyi olan "sarılar vətəni" Şuşanı belə asanlıqla əldən çıxardı. Şuşada heç bir atışma gətirmirdi. Nə isə... Şuşanı aldıq. Daha doğrusu, Şuşanı verdim. Yaddımdır, cümə günü idi, bugünkü kimi saat 13-də biz Şuşanın mərkəzinə gəlib Qarabağın bayrağını sancdıq. Şəhəri-si günü mayın 2-də günortaya yaxın Stepanakertdən "boyeviklər" və Ermənistanla 43 nəfər zabit "Ural" maşında gəlib verdilər. Şuşada bir nefer də olsun di Azərbaycanlı yox idi. Yəne də buna baxmayaraq, erməni qoşunları orada qalmışdılar. Bu qoşunlar qaçırdılar. Çox qorxaq millətdir, döyülməyi də bacarmır. Azərbaycan əsgərinin bilirdi rəza öldürürük, meyl güntortaya qadar qalır ortada, yəni də bu erməni fədaileri onlara yaxınlaşmaqdan boyun qaçırırdılar. Xocalını ruslar darımağdın edib, erməniləri əlinə verdikdən sonra qəzətlərini birində belə bir "utka" oldu. Guya Əfqanıstandan 9 nəfər Gülbəddin Hikmətari tərəfindən müsəlman qardaşlarına yardımına göndərilmiş və onlar gəlib Ağdamda yerləşiblər. Onda Ermənistan ordusunun "cəngəvar əsgərləri" və "Qarabağ fədailəri" bir vaxtıyda düşüdürlər ki, get gərəsin. Bir həftənin içində 400-500 erməni əsgəri "dizərtirlik" etdi, silahlərini dağ-derəyə sərəpək qaçmağa başladılar. Bunun qabağını almaq üçün ruslar çox böyük əziyyətlər düşürdülər.

Ümumiyyətlə, Qarabağ döyüşləri, demək olar ki, Ermənistan-Azərbaycan yox, rus-müsəlman döyüşləridir. İndinin özündə də Ermənistan hərbi komissarlığı çağırış vərəqəsinin çağırışçısını yox, onların valideynlərini adına göndərir. Hərbi komissarlığın gizli valideynlərlə bildirilir ki, sizin sütlü uşağınız "Vəhşi türklərin" çənginə ölməyə göndərilir. Əgər bunu istəmirsinizsə, onda 250 min qətlir ki, get ruslara verək, sizin ballarınızın əvəzində döyüşünlər. Çərəsiz qalmış valideyn pul verib balasını xilas edir. Xüsusi "göstəriş" görə hərbi komissarlığa hər 5-6 aydan bir zabit dəyişir. Çağırışçılar yəne də yığılır. Bu dəfə bir milyona yaxın pul və ədalət əşyalar tələb olunur. İmkansız kasıb-kusub erməni balalarını əsgəri götürürlər. Həmin uşaqlar Qarabağ cəbhəsində yox, namalium yerlərdə gizlədilir. Sonra çərəsiz valideynləri ev-əylini, mal-qarasını satıb "əsir" düşmüş balalarını 7-8-

baycanlılardan" almağa məcbur olurlar. Kim pul toplayır, o, balasının meyitini alır. Belə vəhşiliyi ancaq xristianlar əyləyirlər. Azərbaycanlılar belə şeyləri etməzlər. Azərbaycanlılar öz vətəni yolunda, gələcək naminə özlərini qurban verməyə hazırdır. Bilimlərim, belə bir millətə necə əl qaldırmaq olar. Amma "böyük qardaş" bunu bacarmır. Biziz əmr olunub ki, çalısaq əsir düşməyək. Har bir əsgərin cibində bir neçə "qarət" var, əgər düşüdüylə tələdən çıxıb biləcə, o özü mənəv etməlidir. Hamımızın da adına erməni fəmiliası və milliyatı yazılmış pasport, vəsiqə və hərbi билет var. Beləliklə, biz "dokumentalın" sübut edirik ki, "müstəqil Qarabağ respublikasının" əzadlığı uğrunda vuruşan "artısıx ermənilər" və Ermənistanla heç bir əlaqəsi yoxdur. Müsəlmanlar dəmişkən, inşallah, Gəncə meydanında biz ermənilər türklərə "məhərrəm" əsasən "saxsev-yaxsev" təşkil edəcəyik. Buna da bəlsə belə Azərbaycan rəhbərləri oldu. SNO-yə girməkdən boyun qaçırırdılar. Onu da başa düşmədiklər ki, no Rusiya, nə də Amerika razı olmaz ki, Qafqaz kimi strateji əhəmiyyətli olan bir yerdə "güclü müstəqil Azərbaycan dövləti" yaransın. Onlar türklərə güvəndilər...

2-3 saat keçdikdən sonra Milli kəndinin evlərinə çapıbləyən əsgərlər görünməyə başladılar.

"Cümə" əməliyyatı. Kəlbəcər ölüm pəncəsində. Ciyə ilə bağliyəy qollarını Xaçatürə göstərdim. - "Bu şöğərib yadımdan çıxıb", - deyə tez mənim əllərimi açdı. Moskvalı tanışım Samvelin "müqavilə" əsasən 5 ədəd yüz dollarlıq əskinas verdim. "Qarabağ pələngi" rəziliğini bildiri və ayrılıq münasibətini "po sto radd" icmayingi təklif edib. - İç, utanma. Erməni digərləri üçün on şeyik aramızdır vax. Ümumiyyətlə o bildirdi ki, döyüş vaxtı hər əsgərə dörd şüşə (iki litr) və bir neçə komplekt "tabletkə" verilir. Arağı içib, tabletkanı atan ermənilər vse ravno "tülküden" başqa heç nə ola bilmirlər.

Bax, görəsən, bu gün cümə günüdür. Saat 13-də, müsəlmanların namaz vaxtı Kəlbəcər məscidinə bu bayraqlardan biri sancılacaq. - deyə o "Qarabağ respublikasının bayrağını" göstərdi. - Amma qəlan cümə gününə kimi "qəhrəman erməni ordusunun" bura soxa bilsək, biza vaxt yoxdur. A kişinin oğlu, vuruşu, qırınq, zəbt əyləyir. Bombos topraqlar veririk bunlara, özü də "rəbriyət qarşısında qalıb bal yalvarıq. Allah götərməsən, "Vəhşi türklərle yirtici başmaqlar" birləşsə, heç bizim izimiz də qalmayacaq. Bunu kim istəyir ki, girmişəm kişinin topağını əlindən almışam, nə var, nə yox, İlləqurda yaxşı həyat quraq... Ancaq bizim pələnglər üçün vaxt var. Hər şeyi həyatda itirmişik. Vətən, Avstralyada, ya da ki, Antarktikada yaxşı ev versəydilər, bu tank ilə dəyişərdim. Ancaq belə "xoşbəxtlik göyçərin" mənim kimlərin çiyinə qonmaz.

⇒ Davamı var

⇒ S.Əçirək